

Večer, Maribor

17-11-2008

Rok Vevar

Napihnimo gledališki dogodek, naj počí!

Predstavo Out (Stara elektrarna, produkcija: Via Negativa, ITD, Zagreb, Gledališče Glej), ki zaključuje cikel predstav Via Negativa – po sedmih smrtnih grehah -, režiser Bojan Jablanovec s svojimi sodelavci (Gregor Zorc, Katarina Stegnar, Sanela Milošević, Kristian Al Droubi, Petra Zanki, Boris Kadin, Nataša Živković, Darko Japelj, Uroš Kaurin, Rok Matek) naveže na napuh. Kako? Napuh je v sami strukturi Out navzoč na različne načine: kot teatralična psiho kondicija (igralec, ki zahteva svoj tekst), kot dobesedna uprizoritev (napihovanje balona), kot provokacija (Katarina Stegnar z različnimi porvokacijami gledalcev), kot njegova “užaljena” posledica (Kristian Al Droubi), kot manifestacija moči, potence (Rok Matek), kot klišejska asistenca (Nataša Živković) – lahko bi našteval naprej.

Kako zagrabimo predstavo Out? Via Negativa si napuh zamisli v resnici zelo nazorno, dobesedno, analitično, skoraj znanstveno, manj moralistično. Izvavlja naslednje: napihnjeni nič (gledališki dogodek) porine opno (snov, med katero prehaja gledalec v igralca in igralec v gledalca) svoje šibke meje do nekega roba, ki potem bodisi počí (gledalci odhajajo) bodisi vztraja v šibkem ravnovesju (čakamo, da nas bo razvezal gledališki protokol). Pri tem se VN drži predvsem treh nalog: (1) osredotoči se na tvarino (na nek zmuzljivi nič), ki napihuje (Iz kakšne snovi je gledališki dogodek?), (2) na samo dejanje napihovanja (Kaj dela gledališki dogodek?) in (3) na opno objekta, ki ga dajejo vetrovi (Kje je meja gledališkega dogodka?).

VN zastavi seveda nekaj temeljnih vprašanj: (1) ali ni gledališče samo čista manifestacija napuha, krojenje zraka, (2) ali niso gledališče neki posebni vetrovi, tako rekoč “organi brez telesa”, ki jih je v resnici nemogoče vključiti v strukturo, v dramaturgijo, v znakovje ter (3) ali ni gledališki dogodek v svojem temelju podvržen dezorganizaciji, naključju, nečemu, kar je vselej zunaj (Out). Pri tem je seveda možno imeti en pomislek: ali se serija Vie Negative ne spreminja v svojevrstno konvencijo, ki postaja vse bolj stvar doslednega vključevanja, ki ta zunaj že evidentira kot neko simbolno mesto, nekaj, kar je že del same govorice?

Vsekakor je ob zaključku serije Via Negativa mogoče potegniti naslednje zaključke. Bojan Jablanovec je s sodelavci od Izhodiščne točke: Jeza (Moderna galerija, 2002) do letošnje predstave Out (Stara elektrarna) ustvaril enega najpomembnejših opusov sodobnega slovenskega gledališča. V tem opusu osrednjega mesta ne zaseda predstava kot objekt s kakšno svojo specifično temo in njeno obdelavo, s svojo formo in njeno ikonografijo, ampak

format kot način, kako se neka semiotika s svojo strukturo premesti in dopolni v gledališki dogodek, ko se nanjo začnejo odzivati gledalci. Lahko bi rekli, da stopi v primeru *Vie Negative* v ospredje politika vsakokratne predstave, pri tem pa se pod vprašaj postavijo kulturno-politični, estetski, igralski, režijski, dramaturški, kritiški, teoretski idr. konteksti, ki soustvarjajo umetniške ideologije. Znotraj teh politik se vzpostavijo pogoji, da lahko nastopajoči in gledalci svojo zgodbo začnejo pisati od začetka, da se znova in sproti subjektivirajo ter da ne pristajajo na gotove teritorije moralnih pozicij (smrtni greh kot estetika politike), kakor se to dogaja v policijah in politikah zahodnih demokracij. Četudi *Via Negativa* svojih zadanih nalog ne izpeljuje pri vsaki od predstav enako uspešno, to v resnici ni pomembno: v sodobnem slovenskem gledališču odpira polje, zaradi katerega pri nas gledališče ne bo več enako, kot je bilo doslej. Upamo, da se raziskave VN nadaljujejo.